

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

A városháza 1901-ben épült neoklasszicista stílusban.

Helyén egykor a Petrich család háza állt, itt született a magyar történelmi és művelődéstörténeti festészet megteremtője Orlai Petrics Soma.

Petrich család háza

Forrás: <https://serimusanna.wordpress.com/>

Az 1358 és 1359-es hrsz., 1179 négyszögöl területen Bach Nándor tervező elképzelései alapján, Dékány András és társa, Gombos Imre építkezési vállalkozók kivitelezésében valósult meg az impozáns épület.

Az épület tervezése, építése kissé a múlt homályába vész, mindenesetre kalandosnak mondható, hiszen az eredeti tervek, elképzelések a városházát a régi épület helyére képzelték, a mostani pedig nem ott áll. "Mező-Berény községben építendő községházának leírása" című dokumentumban olvashatunk erről. A korabeli leírásból a következőket tudjuk meg a tervezett új városházáról: A „Nagy utzán, a 1358, 1359. h.r.sz-on, a 1179 □-öl terjedelmű 430 és 431” házszerű telken fog épülni a „mostani” községház és a volt jegyzői lak lebontása által nyert területen, mintegy 1114 m² területen. A telek utcai vonala keletre fekszik.

A tervezésnél a jövedelmezőségre is tekintettel kellett lenni, mert a község csak községház építésére 110-115 ezer koronát kiadni anyagi viszonyainál fogva képtelen volt. Ezért alapul (földszinten, alul) boltok és – nem lakások – építése lett elhatározva, ezek száma a telekhez képest 8, illetve az áthelyezendő anyakönyvi hivatal és adópénztárakkal együtt 10, ezen tíz bolt után kezdetben – 4,5 évre – évi 4-5 ezer korona bér várható, mely azutánra 5-8 ezer koronára biztosra tehető. A dokumentum hangsúlyozza, hogy ezen a helyen boltok nyitása okszerű és a legalkalmasabb hely, a hivatalok egy helyen, az emeleten fognak működni.

A boltokba és az épületbe elkülönített bejárón, (kocsibejárón is) lehet bejutni, melyet élre rakott téglából építettek volna. A bejáratból két lépcső vezet fel a földszinti folyosóra jobbról és balról, ez utóbbi a főlépcső, innen jutunk fel (30 lépcsőfok) az emeletre, a hivatalos helységekbe. Az épületben kis könyvtár is helyet kap, mint ahogyan a nagytermet terv szerint az esküvői násznép is használhatja. A korabeli igényeknek megfelelően 3 üléses WC-t is betervezték.

Az épületnek homlokzatát 72 méter hosszúra tervezték, ezt egy fő és négy mellékkiszögelés díszíti. A középső rész körként emelkedik ki, magasabb a többinél (nagy terem), az ehhez kapcsolódó két mellék kiszögelés toronyként kapcsolódik hozzá a terv szerint.

Az udvarra haladva a főlépcső alatt kap helyet a két börtön (női és férfi) ezek közös előtérből nyílnak. A régi épület anyagából az Eötvös utcára nézve istállót és más épületet (4-6 ülésű árnyékszék) kívántak építeni.

Fő építészeti szempont: „természetes, hogy minden az épület czéjainak megfelelően ... úgy, hogy a kettő: szilárdság, lakhatóság és csín ellegyen érve.”

A korábbi tervet 1900. március 23-i dátummal Tiszay Géza mérnök a királyi építészeti hivatal nevében elutasítja, felülvizsgálatra utalja, egyben pályázat kiírására kéri, utalja a várost. Ekkor kerülhetett képbe, mai nyelven szólva, a leendő városháza elhelyezésére a mai hely, azaz a régi Petrics-ház. A Petrics-házat elárverezték, mert az öreg Petrics nem tudta megtéríteni az Árvabizottmánynak a Kossuth-bankók kötelező beszolgáltatásából származó kárt. Orlai, a fia, aki öccsének szánta az épületet, egy összegben nem tudta kifizetni. Az árverés 1860-ban (esetleg pár évvel később) esett meg. Az épület 1899-ben Füchsel Adolfné tulajdonában volt, jó állapotban állt, ezt tudjuk róla, illetve, hogy a község vélhetően tőle vette meg. A Füchsel család iparos-kereskedő család volt Mezőberényben. A 19. század végén, több hasonló nevű család élt a fővárosban, Erdélyben és az ország más területein, mindahányan iparos-kereskedő családok voltak.

Több tervrajz is készült, de végül mégsem a kéttornyos változat valósult meg. A látványosabb tervet részben anyagi megfontolásból vetették el, hiszen jócskán meghaladta a tervezett költségvetést. Az utókor számára így csak a szépen kidolgozott homlokzati rajzok maradtak meg. Innen tudhatjuk, hogy milyen grandiózus elképzelései lehettek a korabeli városatyáknak. A tervrajzokat és az építési dokumentációkat az önkormányzat műszaki osztályán őrzik.

Forrás: http://epa.oszk.hu/02300/02307/00052/pdf/EPA02307_hirmondo_201111.pdf

Az új tervet Bach Nándor mérnök készítette. A főhomlokzat hossza 26,45 méter, a Petőfi úti szárny 36,1 méter, a Békési úti 20,2 méter.

1915.

Forrás: <http://www.benyovszkimihaly.hu/mezobereny/index.php?r=kepeslapokon>

A földszinten különféle irodák kaptak helyet, az emeleten alakították ki a 108 m²-es exkluzív közgyűlési termet, valamint a 45,35 m²-es kis tanácsstermet.

Forrás: <http://nagyvofely.hu/mezobereny/termek>

Forrás: <http://www.korosimihaly.hu/a-varoshaza.html>

A régi időkben könyvtár, valamint Petőfi-szoba is volt berendezve az épületben.

A tanulmánytervek 1899 augusztusában kerültek az eljáróság elé, elfogadásukat a Mezőberényi Mérnöki Hivatal pecsétje is igazolja. A község akkori mérnöke Harsányi Frigyes ellenőrizte a felülvizsgált terveket. A kiviteli tervek 1900. március 24-én érkeztek a vármegyéhez engedélyeztetésre. Az építési munkák 1901 őszén fejeződtek be. Az eredeti költségvetés - 58.145,79 Ft - helyett az építkezés végszámlája 71.244,96 Ft lett, melyhez még 1108,40 Ft pótmunka társult.

Az összes költség 116.291 koronába került és „rekord időben felépült”, fél év alatt. Az udvaron állt a börtön épülete, melyet Schaffer József és Frei Márton kőművesek építettek 46.579 koronáért.

A Városháza falán található emléktáblák:

Petőfi Sándor (1899)

Centenárium (1948)

Orlai Petrics Soma szülőháza (1974)

Millecentenárium (1996)

Millennium (2000)

Forrás:

<http://konyvtar.mezobereny.hu/index.fcgi?rx=&nyelv=hu&stype=1&stype2=&menuparam5=125&heaAdat=93>

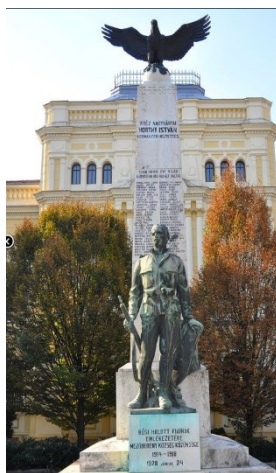
<http://konyvtar.mezobereny.hu/index.fcgi?rx=&nyelv=hu&stype=1&stype2=&menuparam5=125&heaAdat=91>

<http://konyvtar.mezobereny.hu/index.fcgi?rx=&nyelv=hu&stype=1&stype2=&menuparam5=125&heaAdat=92>

<http://konyvtar.mezobereny.hu/index.fcgi?rx=&nyelv=hu&stype=1&stype2=&menuparam5=125&heaAdat=586>

<http://konyvtar.mezobereny.hu/index.fcgi?rx=&nyelv=hu&stype=1&stype2=&menuparam5=125&heaAdat=55>

A városháza előtt világháborús emlékmű áll, mely Vass Viktor munkája. Eredeti formájában egy 7 m magas fehér kőoszlop, a tetején nyitott szárnyú bronz turul, az oszlop tövében a talapzaton egy bekötött fejű, jobbján fegyvert tartó, ércből öntött honvéd áll. A turul az idők folyamán lekerült, majd ismét visszakerült az oszlopra. Az első világháborúban elhunyt hősi halottak névsorát kiegészítették a második világháborúban elesettek és a deportálás idején elhunytak (az 53 elhunyt neve az emlékmű talapzatán elhelyezett emléktáblán) nevével. Így kerülhetett fel 1942 után az 1938. és 1945. között elhunytak emlékét is szimbolizáló emlékműre vitéz nagybányai Horthy István kormányzóhelyettes neve is. Az emlékművet 1928. június 24.-én leplezte le József főherceg. "A mű jellemzése: lépcsőzetes posztamensből emelkedik ki az obeliszk, melynek mindegyik oldalán az elesett hősök neve olvasható. Az obeliszk gömbben végződik és rajta az elrepülő Turul-madár.. Az obeliszk előtt széles posztamensen kontrapoztos szituációban, sebesülése ellenére is büszkén, felemelt fejjel, bátor tekintettel áll a sebesült katona. Bal kezében az ország címere, jobb kezében földre eresztett fegyvere."

Forrás: <http://konyvtar.mezobereny.hu/index.fcgi?rx=&nyelv=hu&stype=1&stype2=&menuparam5=125&heaAdat=103&hosszaid=34063>

Jelenleg a mezőberényi Városháza épületében a Polgármesteri Hivatal, valamint a Békési Járási Hivatal Kirendeltségei működnek.

A polgármesteri hivatal földszintjén: iktató, adó- és mezőgazdaság, pénztár, beruházás, anyakönyvezés, népesség, építésügy szolgáltatási pont;
emeletén: titkárság II. – munkaügy, tárgyalóterem, díszterem, pénzügy, könyvelés, titkárság, polgármester, jegyző, aljegyző található.

A Polgármesteri Hivatal belső udvarában szociális iroda, temetési ügyintézés és bérlakás ügyintézés történik.

Békési Járási Hivatal Kirendeltségei: okmányiroda, gyámhivatal, hatósági osztály.

Dísztermében képviselő-testületi ülések, fórumok, konferenciák, rendezvények kerülnek megrendezésre. Házasságkötő teremként is funkcionál.

A Békés Megyei Munkácsy Mihály Múzeum tulajdonát képező Orlai Petrics Soma képek közül a legnagyobb festmény: a „Coriolanus” jelenleg a mezőberényi városháza dísztermében látható. A kép restaurálási költségeinek egy részét átvállalta a mezőberényi önkormányzat, ezért cserébe meghatározott ideig kölcsön kapta azt. 1869-ben alkotta a festő ezt a monumentális alkotást (140 x 260 cm), mely méltó helyre került. A dísztermet egy ismeretlen mester az öregkori Kossuthot ábrázoló képe és nemzetünk, városunk jelképei díszítik.

Forrás: <http://www.revizoronline.com/article.php?id=3790>

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Az 1901-ben neoklasszicista stílusban épült városháza a mai napig meghatározza a Kossuth tér hangulatát.

Az épület helyi védettség alatt álló egyedi érték (helyrajzi szám: 1/1), mely méltán kerülhet bele Mezőberény Város Települési Értéktárába.